

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

IV Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2020 року)

У двох частинах

Частина 2

Суми
Сумський державний університет
2020

4. Про обіг векселів в Україні: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2374-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2374-14>.
5. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади: Указ Президента України від 10 вересня 2014 р. № 442. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/442-2014-п>.
6. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: Закон України від 26 січня 1993 р. № 2939-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12>.
7. Про Рахункову палату: Закон України від 2 липня 2015 р. № 576-VIII-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/576-19>.
8. Про управління об'єктами державної власності: Закон України від 21 вересня 2006 р. № 185-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-16>.

КОМПЕТЕНЦІЯ ОКРУЖНИХ АДМІНІСТРАТИВНИХ СУДІВ УКРАЇНИ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЇХ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ

Терехова О. О.

*Аспірант кафедри АГПФЕБ ННІ права
Сумського державного університету*

Наділення органів держави компетенцією є однією з передумов ефективності використання можливостей держави в керівництві суспільно-політичними процесами. Чим вірніше визначена компетенція органу, тим злагоженіше працює державний апарат, ефективніше використовуються правові, організаційні та інші засоби для вирішення завдань суспільного розвитку.

Закон України «Про судоустрій та статус суддів» від 2 червня 2016 року (частина 3 статті 21) визначає, що окружні адміністративні суди є місцевими адміністративними судами [1]. Бояринцева М. А. надаючи характеристику адміністративного суду як суб'єкта права загалом та адміністративного права зауважує, що правовий статус адміністративного суду є узагальнюючим поняттям, яке охоплює декілька складових, ключовим серед яких є правосуб'єктність. У свою чергу правосуб'єктність включає адміністративно процесуальну правоздатність та процесуальну дієздатність. Водночас саме компетенція визнається складовою правосуб'єктності [2, с. 74].

Розглядаючи окружний адміністративний суд як суб'єкт адміністративного права доцільно звернути увагу, що в адміністративному праві під суб'єктом розуміють носія прав та обов'язків у сфері публічного управління, які передбачені адміністративно-правовими нормами, здатного надані права реалізовувати, а покладені обов'язки виконувати [3, с. 73]. Тобто, мова йде про фактичного учасника правових зв'язків у сфері

публічного управління. Зважаючи на вищевикладене нас цікавить, компетенція окружних адміністративних судів держави у суспільних відносинах, що виникають з приводу публічного управління.

Бортник В. А. під компетенцією розуміє певний обсяг державної діяльності, покладений на конкретний орган, або коло питань, передбачених законодавством, які він має право вирішувати у процесі практичної діяльності [4].

На думку Чернова С. І. публічне управління – це організуючий і регулюючий вплив держави на суспільну життєдіяльність людей з метою її впорядкування, збереження, спираючись на владну силу, яку обмежує дієвий суспільний контроль [5]. Ширшим ж розуміння публічного управління як діяльності органів державного управління, органів місцевого самоврядування, представників приватного сектору, інститутів громадянського суспільства в межах визначених законом повноважень і функціональних обов'язків щодо формування та реалізації управлінських рішень суспільного значення, політики розвитку держави та її адміністративно-територіальних одиниць [6, с. 144]

Відповідно до кола суб'єктів публічного управління належать не лише органи виконавчої влади та їх посадові особи, але й посадові особи законодавчої влади, місцевого самоврядування і навіть посадові особи судової влади при виконанні ними адміністративних та інших поза процесуальних функцій.

При цьому наділення владою окремих осіб обумовлює нерівне становище громадян у суспільстві, для яких завжди важче відстоювати свої законні права та інтереси у конфліктних ситуаціях із посадовими особами органів публічної адміністрації. Наявність важелів впливу у таких представників дає їм можливість зловживати владою для задоволення своїх потреб та інтересів чим порушувати права і законні інтереси громадян. Відповідно для захисту пересічних громадян було створення адміністративну юстицію, органи якої мають незалежно та неупереджено розглянути та вирішити конфлікт між громадянином та органом, посадовою чи службовою особою публічної адміністрації [7].

Е. О. Шевченко наголошує, що саме створення адміністративної юстиції обумовило включення адміністративного суду в сферу адміністративних правовідносин в особливому статусі. Його статус пов'язується із запровадженням специфічного механізму забезпечення законності та прав та свобод приватних осіб в сфері державного управління. Це знайшло своє втілення в тій частині визначення адміністративно-правових відносин, що вказує на здійснення правовідносин в особливому правовому режимі забезпечення законності з боку держави, що визнається в літературі як одна з особливих ознак цих правовідносин. Отже, система адміністративного судочинства це своєрідна надбудова над адміністративними відносинами, яка виконує роль засобу забезпечення, організаційно-

правової гарантії їх належного розвитку. І така констатація підтверджує припущення, що адміністративний суд опосередковано включений як суб'єкт в адміністративно-правове відношення, зокрема завдяки передбаченій в нормах адміністративного права (ст. 2 Кодексу адміністративного судочинства України) можливості втрутитися у взаємозв'язок між громадянином та державою у визначених законом випадках [8].

Відповідно до статті 2 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України) від 6 липня 2005 року завданням адміністративного судочинства є справедливе, неупереджене та своєчасне вирішення судом спорів у сфері публічно-правових відносин з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень [9].

У науковій доктрині надання правової оцінки діянням суб'єктів публічно-правових відносин з погляду їх правомірності або неправомірності та застосування санкцій до правопорушників охоплюється поняттям «адміністративна юрисдикція».

За А. О. Селівановою поняття «адміністративна юрисдикція» пов'язане з певного роду або виду виконавчо-розпорядчої діяльності держави, в процесі якої дійсно розв'язується спір про право, і, хоча ці дії не обов'язково пов'язані з покаранням, все ж наявність системи органів каральної адміністративної юрисдикції є іншою стороною цього виду діяльності [10].

В. К. Колпаков поділяє адміністративну юрисдикцію на: а) адміністративно-регулятивну (встановлена законодавчими актами компетентність органа посадової особи) розглядати і вирішувати адміністративні справи, що виникають у сфері публічного управління позитивного характеру); б) адміністративно-судочинну (встановлена законодавством компетентність адміністративних судів щодо вирішення відповідних спорів); в) адміністративно-деліктну (встановлена законодавством компетентність органів, судів щодо розгляду і вирішення справ про адміністративні правопорушення і накладення адміністративних стягнень) [11, с. 384]. Зважаючи на викладене можна зробити висновок, що компетенція окружних адміністративних судів охоплює їх адміністративно-судочинну юрисдикцію.

Відповідно до ст. 245 КАС України суд при вирішенні публічно-правового спору має повноваження задовольнити позов повністю або частково чи відмовити в його задоволенні повністю чи частково [9]. Однак компетенція окружного адміністративного суду не обмежується лише вирішенням публічно-правового спору, що підтверджується змістом ст. 382 КАС України відповідно до якої окружний адміністративний суд може зобов'язати суб'єкта владних повноважень надати звіт про виконання судового рішення, накласти штраф за невиконання судового рішення; ст. 383 КАС України, якою

передбачено право окружного адміністративного суду визнати протиправними рішення, дії чи бездіяльність суб'єкта владних повноважень, який є відповідачем у справі на виконання постанови суду або на порушення прав позивача, підтверджених такою постановою суду [8]. Вказане свідчить, що до компетенції окружних адміністративних судів належить також судовий контроль.

І. Л. Бородін відмічає, що судовий контроль є відмінним від адміністративного контролю. Зокрема, органи адміністративного контролю під час виконання своїх обов'язків, наділені владними повноваженнями та мають право від імені держави видавати владні приписи, і в разі їх невиконання застосовують заходи впливу. Особливістю такого адміністративного контролю є те, що органи, які його здійснюють, контролюють усю діяльність тієї чи іншої установи або окремої посадової особи. Тоді як головним завданням судового контролю є забезпечення законності, відповідно він не поширюється на всі напрями роботи управлінських одиниць і здійснюється лише з окремих питань, визначених законом. Отже, адміністративний контроль має ширшу сферу застосування, а судовий контроль обмежується лише частиною управлінської діяльності, що обумовлено передусім, завданнями органів виконавчої та судової влади, встановлених Конституцією України [12, с. 173].

На думку І. Я. Олендера необхідно розмежовувати судовий контроль та судовий контроль за виконанням рішення суду, оскільки вони є відмінними за предметом і за часом. Предметом судового контролю є наявність умов для реалізації певних повноважень органу державної влади, а судового контролю за виконанням рішення суду – виконання судового рішення. Крім того судовий контроль здійснюється за звернення органу державно влади, а контроль за виконанням судового рішення відбувається з ініціативи приватної особи або суду [13, с. 157].

Таким чином, компетенція окружного адміністративного суду в Україні є невід'ємним елементом його правового статусу як суб'єкта адміністративного права. Відповідно до положень наукової доктрини та чинного законодавства України пропонуємо під компетенцією окружних адміністративних судів в Україні розуміти визначене законом коло питань в сфері публічного управління вирішення яких забезпечується через реалізацію окружними адміністративними судами наданих їм законодавством України прав та обов'язків. Зважаючи на вищевикладене компетенція окружних адміністративних судів в Україні включає вирішення публічно-правового спору та здійснення судового контролю.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про судоустрій та статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.
2. Бояринцева М. А. Адміністративний суд як суб'єкт права. *Науковий вісник Ужгородського національного університету* 2015. Вип. 35, ч. 2, т. 2. С. 71–75.
3. Колпаков В. К., Кузьменко О. В. Адміністративне право України: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2003. 544 с.
4. Бортник В. А. Адміністративне право України: навч. посіб. Київ: ДП «Вид. дім «Персонал». 2012. 222 с.
5. Чернов С. І., Гайдученко С. О. Текст лекцій з дисципліни «Публічне адміністрування» (для студентів всіх форм навчання). Харків: ХНУМГ, 2014. 97 с.
6. Публічне управління : термінол. слов.; за заг. ред. В. С. Куйбіди, М. М. Білинської, О. М. Петроє. Київ: НАДУ, 2018. 224 с.
7. Решота В. Перспективи реформування адміністративної юстиції у системі державного управління України. *Науковий вісник «Демократичне врядування»*. 2008. Вип. 1. 7 с.
8. Шевченко Е. О. Визначення поняття адміністративно-правових відносин з урахуванням пріоритетного значення та ролі в них суб'єкта адміністративного права (на прикладі адміністративного суду). *Форум права*. 2011. № 1. С. 1116–1122.
9. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35–36, № 37. Ст. 446.
10. Селіванов А. О. Адміністративний процес в Україні: реальність і перспективи розвитку правових доктрин. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре». 2000. 68 с.
11. Колпаков В. К. Адміністративно-деліктний правовий феномен: монографія. Київ: Юрінком Інтер. 2004. 528 с.
12. Бородін І. Л. Судовий контроль, його співвідношення з адміністративним контролем та прокурорським наглядом. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України*. 2002. № 4. С. 171–176.
13. Олендер І. Я. Функції суду в державному механізмі. *Право і суспільство*. 2014. № 1-2. С. 153–158.

КІБЕРАТАКИ ЯК НОВІТНЯ ЗАГРОЗА ІНФОРМАЦІЙНІЙ БЕЗПЕЦІ

Думчиков М.О.

*к. ю. н., асистент кафедри КПДС ННІ права
Сумського державного університету*

Все частіше в сучасному побуті можна почути термін «кібератаки». Кібератака, у